

Чурапчы сирэ-уота атын ууһун маанылааммыг улуустарга холо-отоххо, хотторуулаах курдук көстөр. Ол эрэн, манна саха омук са-амай тулуурдаага, үлгэр дьулуур-даара былыргыттан уутуйан олох-суйбут сирэ-уота буолар. Дьон-сэргэ үлгэр үрдүк бэриниэххэ буолуула-рыгар, төрөбүт дойдута итии тап-талларыгар уонна ытык сыһыанна-рыгар олохсун, бүгүн Саха сири-н тыатын хаһаайыстыбатын эйгэти-гэр чурапчылар иппики күөнтэ-инэллэр. Сүөһү, сыгы ахсаана сыл-лата эбиллэр, астыр-үөлүүр са-лаа былысханник сайдар, экономика-санта, аныгы хардыыллара, быһаары-ылара манна бастахынан боруоба-ланаллар, үөрөтүллүллэр. Тыл си-ригэр, тыа хаһаайыстыбатыгар коо-перация дьылгнээх ис хоһооно арыл-лан, коннохтоохтук үлэлиир холо-

бурун эмгэч чуралчлыар көрдөрөн үгүө холобур буолаллар. Онон Чуралчы ыттык-мааны үлэһит дьонно Саха сириг тыатын хаһаайыстыбатыгар ураты кылааттаахтар, ситиһиллэхтэр.

Чурагчы республикага суеһүнү, сыһыаны иттигит тулхадыйбат тулааһыммыт буолар. Онон итинн сыһыары астыыр-уорлүүр салаата күүскэ сайдан, Саха сириг быдан ангүөлзөн, бүтүн аан дойдута суон сурахтааххыт, үтүө ааттааххыт. Онон "Чурагчы" тыа хаһаайыстыбатын кооперативын үлэтин республика бүтүүнэ кэлэн сыһыйан үөрэтэллэрин, туһанарга кыһаллалларын билэбит, бу мөмдүр уопуту тарҕатымга салгыы өссө дараагы күүскэ үлэлэир наадатын бэлэтиэбит.

Билырыын кооператив улуус киингэр байыттан атылыыр-эрпинэр рыннын тэрийтэн, айан суолугар сыгарын толору туһанан, хотугу улуустарга тыа хаһаайыстыбатын бордодууксуйатын тиксэрэр киин буола сайдан эрэрэ эмиз улахан толукуйтан, чакчы дьынчээх тэрээһин үлэттан тахсыбыга. Бу хайысха өссө сайдан, улуус тыа хаһаайыстыбатын бордодууксуйатын батарыыга, атылыырга дьонун миэстэни ыларыгар эрэнэбин. Ону быһаарар, толорор салайааччылар, бүтүрү үлэһит дьон манна бааллар.

Бийылыгы кыстыкка улууска 26 тып, тахса мнах сүөһүнү, 13 тахса сылгыны энчирэлтпэккэ кыстатар сорок күүскэ турар. Улуу сүөһү аһылыгы бэлэмнээһингэ 42 090 тонна от, 800 тонна сенаж быһаанна-ах.

Атырдыах ийин ортого ааста. Атырдыах ийин 20 к отгооһун быһаанын туолуута хайдарый? Улуууска барыта 31242 га хoduна сирэ охсуллубут, онтон 16193 тонна от сортуопкаламмыт. Хаһаайынааһын көрүннэринэн ылан көрдөхкө, кэтэх хаһаайыстыбалар 9701, бааһынай хаһаайыстыбалара 5148, тыа хаһаайыстыбатын тарилтэлэрэ 443 тоннаны оттообуттар. Илин энээр биэх улууһуттан чурапчылар көһөн оттоолунна биэр тариллывилээхтик үлэтииллэрэ бөлөһүнэнэр, эһии биригээдэлэргит Кэбэйигэ, Ханаласка, Ньурбага, Дьокуускай тула күөх илгэни сомсо сыйдаллар. Улуус ийинэ көһөн оттоочулар 901, таска оттоочулар 2665 тонна оттоохтор. Бу көрдөрүүнэн чурапчылар иһии күөһүнэ иһээт. Онон оттооһун уопсай харгыһынан көрдөхкө, бүтүннү турутунаа быһаан 38,5 бырыһыанынан таһа от баар. Бу куһаҕаа сүөх ситиһии буолар. Ордук быһылы курдук уустук үүнүүлээх дьылга. Ол да буоллар, салгыны атын сирдэринэн оттоммут оту тизийи-таһыи үлэтигэр эмиз тариллывилээхтик ылсан, кыстыкка киирингэ кыһыҕа толору оттоох буоларга дуулуһоохха, үлэни күүскэ тарийыһахха наада.

Улдуускут түүх да мөжүүрө суох республикада суөһүгү, сылыгыны илтүг, эт уюны үүт аны астааһында суурн кэин буолар. Бүтүн "Чурапчы" кооператив үлэ эргийэр кэин буолан, аан дойдута бүттүүнүгүт Улук Хотугу сирэ минниһэс, осгү.

ил бастын кызгалта буюлар аны сахалар астыылар эбит дьэн сөрүлөр-махтайаллар. Эниги биэр добудулаахтаргыт, чулуу үлэниг дьон Үлэ Геройдара салгытыг Роман Константинов, суруучтук Екатерина Новгородова, сытыгыт Михаил Толстоухов, салайааччы Роман Филиппов уода. густарынан сырдык өйдөбүл өлбөрбөт, кинилэр үлүгү үрдүк холобурдара ситиһинилэх үлүгү угулар. Бүгүн бу дьону батыһан, кинилэр суолларын үктээн удуус аныгы дьоно-сэргэтэ күүскэ үлэлиир, оюн Чурапчыттан өссө да сулуустаах дьоруойдар үүнэн-сирэйдилээн тахсыахтара дьини бигэ эрэнибин.

Бийлалты уустук, улахан кураан сатымлаабыгтынан, кыстыкка куускэ бэлэмнэниэххэ наада. Республикабыт Президент Егор Афа насылыкт Борисов оттоһунга общественность бүтүүнүн болгомто-тун тарта, бары күүһү түмэн сүрүн баайгытын — сылгыбытын, сүөһүбүтүн энчирэппэт туһулар үлэһиэххэ дьин ыгырда. Судаарыс-тыба өтгүттэн туох кыалларынан көмө, өйбүл оҥоһуллар. Онон рес-публика тыатын ханнааһыстыбатын салайар эппиэттээх үлэһэкх кийи быһыгытынан эһипиттэн, Чурапчы дьонуттан, оҕо сараттан иддэ кэл-бит сүөһүбүтүн, сылгыбытын сүт-риниэххэ дьин этииллэхтэрин.

"Сааһыран, сүөһүкү сатаан көрөт бусулубут" дьин ынахыгын эсэ-кэ, ынах тоботүтөр көрүлтэр субси-дияларынан таба туһанан, ким сүөһүлэниэн баралаахха атыһылаан, туттаран, көрдөрөн баайгытын ыһымаан, харыһыһын!

Диринг ыгыктабышы кытта
министр Иван СЛЕПЦОВ.

СҮРҮН БОППУРУОС – КЫСТЫККА КИИРИИ

Билэгтэй кэвэг ханна да тийдэххэ үлэ күсгүү оргуйа турар кээ. Ордук тыа сиргээр кастыкка болэмнэни, оттооһун, ороомон, Сахабыт сирин уиньуктаах уһун, тыйыс тымныс кэдыһын этэнгэ туоруур ниишээр түбүтүрүү.

Бишиги удууспугутар үлэхамнаа хамнаыгта хайдарый? Ол туһунан "Чурагчы улууһа (оройуоһа)" муниципальный тэрилтийи баһылыгыан бастакы солбуйааччыта Виктор Иванович Илларионовы кыгары кэпсэтиинэ. Балиэтээн элэхэжэ, кини бу дыһы атырдыах бийин 6 күнүттэн дуобуһаһыгар ананан үлэтин сагаластата.

— Виктор Иванович, үлөн-халманың туһунан кылгастык билдиримизэр эр,

— Минь Мырылаттан түрүттөхлөн. Үлэбин "Мындарайы" сөнхөзтөн саралаабытмын, салтыны Мырылат ОдысХөйтэнтэр үгүс сүл үлэзэбэттэм. Онтон Соловьев нэһилиэтиг баһылыгынан 2007 сыллаахха талынан 5 сүл үлэзэтиг. Быһы үлүүү баһылыгын бастагы солбууа-агчытынан ананан кэлтим.

Үлэм сүрүн хайысхатынан
үлүүс хаһаайыстыбаннай тэ-
рмилгэлэрин үлэлэрин-хамна-
старын тэрийиини, хонтуруол-
лааһын буолар.

– Өр кэмгэ олох-дьяах. коммунальнай хаһаайыстыба эйгэтээр үлэлээбит киһи быһааһынан улууспут биллэнти кэмгэ кыстыкка бэлэни хайдах сыьыаһыгын?

– Калыдааннаах кыһаларыг чугаһаан иһэр. Онно, биллэн турар, олоһу-дьаһагы хааччыйар объектар (объекты экономики) кэмгэр өрөмүсүнэнэн кыстыгы көрсүөхтээхтэр. Бүтүгүнү күнүз ОДьКХ былааннамыг үлэтин ыгтар: оскудаларга, уһуйууларга, социальный объектарга, уопсайдары, котельныйдарга өрөмүсүн, үөрөх кыһаларыгар номнуо приемка бара турар. Балаһын ыйын 1 күнүн көрсө улууспут оскудалара, үөрөх кыһалара үөрөнөөччилэрин, үлэһиттэрин көрсөтө билли буолуохтара.

Быйыл "Мелиоратор" тэрилтэ уопсай дыягностическай кыһаларыны үөскөтө сырытта. Ол эрэн манна ОДКХ утары баран, эрээ котельнайы ылан

отторо башаарылына. Уопсайынан, бу тэҥэлэ үлэтин былаан быһылытынан утумнаахтык ылытар дигэн бэлэстэһэххэ наара.

Сүүл-ийн өттүгээр киридэх, байхыг "Чурагчы сулла" тэрилтэний "Дорожник" ХЭТ бас бэлтгэж авла. Олон үлэ хууска барьа хийг санынхын. Мин тус бэйм хөрүүбүнэн Чурагчыгтыг сүүл өгөрүүгүгэр бири бодог, тааар-ахлах үлэглэх тэрилтэ баар буолуох-таах.

– Бийыл улууспутугар оттоонунга, тыа баһаардарыгар ыксылтаах быһыы-майгы үөскээбитэ. Билигин баһаанынньа хайдаккый?

- Кырдың, сайын кураан сатылган тым баһаардар туурап улахан кутталы үөскөтө сырылтылар. 20-гөн тахас баһаар регистрцияланан баран билигин камага умулуннарыптынылар. Бу түгөнгө, төһө эмэ эрдэгэн сэрэтишибинтиш үрдүкүн, Чүрөчүмбөл тэриш талара баһаар умулларыгытар доннорун көрө суохтуу таһаардылар дээн тоһордуубун. Инпиэтин хаарын ай

ыдырыгын, куөх солго тыабы-
тын, сиригин уоттан харыс-
тылара бары биэр санааан са-
лайтарап түөсүөх көрүгүөх-
түт.

Олтоошун болгуруоша быы-
ыл олус сытыгытук турда. Оу
эран республикабыт Президе-
нз Егор Афанасьевич Борисов
бөйөтүн тус контурулулар
ылан, Правительствө өтүттэн
сүрдөх улахан нөмө
оһоһулунна. Биирдии нөһүдү-
эктерини республикабыт ми-
нистерстволарыттан уонна ве-
домстволарыттан специалис-
тар ананан үлүлэтиллө.

50-тан тахса мобилийэй этэрэт тариллина. Атын сирдэргэ оттуу барбатах дроммут манна мюстэттигэр хаалбыт сирдэргэ оттуу сыдыбаллар. Бирилээдэлэр үлэлэрин, бытырыалыгы уопукка олорурон, "Чурапчы" ТХПК, директор Андрей Тимофеевич Ноговицын уонна таа хаһаайыктыбытын управлениета, начальник Александр Семенович Филатов сатабыл-даахтык төрүөттүлэр, сыйахы-лар диэккэ наада. Маны тэнэ, бидиэн турар, улуустут олохтоохторо, туруу үлэтиг дүмө

сэргэтэ ыарахан кээнэртэ сангаларын түһэрэн флюрунан кэбиспэжкэ кургуымзахтык оттоотулар, отгүү да сэлтэжидлар.

Байгалийн хэргийн үлүүс-
луг барь: нэхмэлжлэрт, үлүүс
хүнийн тэртлэлээр бэлэнлэх
сөрлөлөрүн туугтар байхыг
С.И.Аковлев салхийгын
үлүүс дэргэлт, барь туга-
х тэртлэлэр хүнлэрт сара-
лаа, кытала, хүн-дэргэл
бэллэа үлүүнлэрт үлүүлэл-
лэрт.

– Висстор Иванович, кәсіп-
тибиғи өмір мұхтал! Ишпен
үлгээр сәтіншілери бауара-
был!

Наталя ПУХОВА.

Хайнхт бэчээкэ бэрлэлэр графига: 16 ч 00 м. Бэчээкэ бэрлиннэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской холбоһука 22.08.2012 с. офсетной бэчээтт. Аадрыһа: 678670, Чуралчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". Индекс: 54907. Хайнхт нэдиэлэлэ үстэ: опухаруннуһука; чэппиэргэ уонна суббуотоба тохсор.